

Tumbyholm (1611—61) med sin 2. Hustru Fru Øllegaard Huitfeldt Henriksdatter † 1665. — Frederik Skade til Arløse med Fru Margrethe Mormand Eriksdatter. — Jens Gagge til Bulstofte † 1672 med Fru Karen Zedtwitz Tønnesdatter † 1655. — Claus Sparre til Jonstrup med Fru Barbara Dorthea Akeleye Knudsdatter. — Claus Urne til Tulllesbo, Enkemand 1628 efter Fru Hilleborg Falk (Mormand) Jensdatter. — Johan Urne til Vandstadtorp † 1662 med sin 2. Hustru Fru Pernille Kaas Jørgensdatter. — Frederik Budde til Tøllist † 1649 med Fru Karen Urne Axelsdatter † 1656. — Jacob von Ahnen til Asetorp med Fru Sidsel Giedde Brostrupsdatter. — Sten Brahe til Knudstrup (1623—76) med Fru Sophie Rosenkrantz Holgersdatter.

Enkemænd og Ungkarle i Skaane:

Hr. Henrik Huitfeldt til Lillø (1583—1652), 1644 Enkemand efter Fru Margrethe Rosenkrantz Holgersdatter. — Bjørn Ulfeldt til Mollerød (1615—56), 1648 Enkemand efter Fru Margrethe Brahe Ottedsdatter. — Jacob Sinklar til Sinklarsholm, Enkemand efter Fru Francisca Beumont Henrysdatter. — Kjeld Krag til Trudsholm (1614—73). — Eiler Hardenberg Gyldenstjerne til Svanholm. — Laurids Galting til Thorsnæs (1588—1659), Enkemand efter Fru Herborg Torbjørnsdatter af Sandom. — Matthias Zedwitz til Roserød. — Mogens Rosenkrantz til Glimminge (1622—95). — Peder Bille til Svanholm † 1656. — Erik Kruse til Engelstofte. — Christoffer Walkendorff til Ellinge.

Samme Dag, som der blev skrevet til de nævnte Adelsmænd, fik 99 »Enkefruer udi Danmark Brev Christiani 4ti Begravelse anlangendes«, saalydende:

»Eftersom Gud Allernaadigste efter sit evige Forsyn og guddommelige Villie haver bortkaldet fra denne for-gængelige Verden til sit evige Riges Herlighed den Stormegtigste og Høibaarne Fyrstelig Herre Hr. Christian den

Fjerde, Danmarks, Norges, Vendes og Gothes Konning etc., vores elskede kiære Herr Fader (hvilken Gud med alle tro Christne paa den yderste Dag give en glædelig og ærefuld Opstandelse), saa agte Vi udi Guds Navn Høibemeldte vores kjære Salige Herr Faders Lig at lade ned-sætte udi Vor Frues Kirke udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn den 18. November nu førstkommende, bedende Eder og naadig begjærende, at I alle rette Eders Leilighed efter om Dagen tilforn, som er den 17. November, med Eders Jomfruer at møde der sammesteds tilstede og om anden Dagen Hans kongelige salige Lig til dets Nedsættelses Sted begleite og følge.«

Disse 99 Enkefruer var:

Jylland:

Fru Else Høeg Jørgensdatter til Klarupgaard † 1649, sl. Jacob Vinds til Grundet (1544—1607). — Fru Ingeborg Parsberg Christoffersdatter (1584—1665), sl. Iver Juuls til Villestrup (1563—1627). — Fru Sofie Brahe Steensdatter (1588—1659), sl. Hr. Jørgen Lunges til Odden (1577—1619). — Fru Vibeke Bild Prebensdatter til Aggersborg † 1650, sl. Erik Rantzaus til Gjessingholm (1585—1627). — Fru Ide Lange Hansdatter til Viskum (1584—1649), sl. Jens Juels til Kjeldgaard (1580—1634). — Fru Birgitte Brockenhuus Lauridsdatter (1580—1656), sl. Hr. Jacob Ulfeldts til Urup og Egeskov (1567—1630). — Fru Birte Friis Nielsdatter (1583—1652), sl. Hr. Albert Skeels til Fusingø (1572—1639). — Fru Susanne Krabbe Nielsdatter, sl. Niels Friises til Krastrup † 1639. — Fru Anne Gyldenstjerne Mogensdatter † 1657, sl. Hr. Ulrik Sandbergs til Kvelstrup (1552—1636). — Fru Christence Krag Mogensdatter † før 1657, sl. Fasti Staverskovs til Øllufgaard † 1607. — Fru Dorthe Juul Iversdatter til Meilgaard (1609—64), sl. Iver Krabbes til Kongstedlund † 1641. — Fru Margrethe Marsvin Ottensdatter (1606—50), sl. Hr. Jørgen Urnes til Næs (1598—1642). — Fru Else Thott Andersdatter til Skovsgaard, sl. Corfits Ulfeldts til Krogsdal † 1645.

— Fru Anne Vind Christensdatter til Endrupholm † 1667, sl. Jørgen Krags til Rolsøgaard (1589—1643). — Fru Margrethe Ulfstand Melchiorsdatter † 1653, sl. Mogens Juels til Juellingsholm. — Fru Elisabeth Rodsteen Steensdatter, sl. Jørgen Ornings til Skaarupgaard og Eget † 1644. — Fru Anne Høeg Styggesdatter, sl. Axel Rosenkrantzes til Buderupholm (1552—1623). — Fru Birgitte Lindenov Hansdatter (1581—1648, 6 Dage efter Kroningen), sl. Hr. Otte Skeels til Hammelse (1576—1634). — Fru Dorethe Kruse Mogensdatter til Horslunde, sl. Terkel Krabbes † 1622. — Fru Ingeborg Skeel Albertsdatter til Rostrup og Voergaard † 1655, sl. Palle Rodsteens til Brandbjerg (1590—1643). — Fru Lisbeth Rosenkrantz Ottensdatter til Hasmark † 1657, sl. Otte Kaases til Hørbylund † 1647. — Fru Margrethe Krag Erikzdatter til Varhoed (1598—1648; 2 Dage efter Kroningen), sl. Erik Billes til Vestergaard † 1638. — Fru Mette Lange Henriksdatter, sl. Erik Lykkes til Høiris og Vennergaard † 1644. — Fru Karen Rostrup Hansdatter til Rekkergaard † 1651, sl. Frands Juuls til Meilgaard og Palstrup. — Fru Ide Lunge Jørgensdatter (1612—71), sl. Hr. Otte Skeels til Katholm (1605—44). — Fru Elsebe Juel Jensdatter, sl. Ove Juuls til Brusgaard † 1644. — Fru Ellen Vind Christensdatter † 1651, sl. Christen Krogs til Lydumgaard (1595—1645). — Fru Ide Gøye Henriksdatter (1606—54), sl. Jens Juels til Lindbjerggaard (1592—1636). — Fru Anne Kaas Nielsdatter † 1650, sl. Hartvig Billes til Møllerup. — Fru Christence Juel Hermansdatter † 1658, sl. Knud Gyldensternes til Stubbergaard. — Fru Sofie Sandberg Ulriksdatter (1587—1649), sl. Enevold Kruses til Tulsted, faldt 17. Aug. 1626 i Slaget ved Lutter am Barenberg. — Fru Margrethe Pax Mogensdatter † 1656, sl. Erik Quitzows til Lykkesholm og Elved (1606—47). — Fru Sidsel Glambek Clausdatter (1579—1656), sl. Morten Paxes til Bjerre † 1647. — Fru Marie Belov Henriksdatter til Hastrup (1586—1651), sl. Christen Holcks til Høigaard (1568—1641). — Fru Sofie Below Henriksdatter til Faarup (1590—1641,

altsaa 7 Aar før Begravelsen), sl. Christen Thotts til Boltinggaard (1568—1617). — Fru Sofie Staverskov Fastisdatter til Øllufgaard † 1668, sl. Laurids Ebbesøns til Tulsstrup (1559—1646). — Fru Lisbet Daa Olufsdatter til Væbnersholm † 1656, sl. Jacob Ulfeldts til Bavelse. — Fru Anne Munk Christensdatter, sl. Mogens Ulfeldts til Selsø (1569—1646). — Fru Anne Kaas Nielsdatter til Voergaard † 1649, sl. Albert Rostrups til Sjelleskovgaard † 1638. — Fru Tale Kaas Hermansdatter, sl. Johan Anreps til Grønkjær. — Fru Mette Rosenkrantz Holgersdatter (1624—83), sl. Niels Vinds til Grundet (1615—46). — Fru Margrethe von der Lühe Cordsdatter † 1667, sl. Jørgen Brockenhuuses til Sebberkloster † 1634. — Fru Maren Orning Mortensdatter (1575—1648, lidt over en Maaned efter Kroningen), sl. Thomes Juels til Estrup (1562—1647). — Fru Christence Juul Nielsdatter, sl. Hans Krabbes til Søgaard (1595—1647). — Fru Margrethe Lunge Jørgensdatter (1616—53), sl. Mogens Billes til Tirsbæk (1617—48).

S j æ l l a n d :

Fru Margrethe Krabbe Nielsdatter (1597—1656), sl. Ditlev Holcks til Rønhave (1556—1633). — Fru Lisbeth Bille Steensdatter til Herlufstrup og Næsbyholm (1576—1656), sl. Sivert Becks til Førslev (1566—1623). — Fru Dorte Banner Andersdatter † 1657, sl. Christoffer Krafes til Egholm † 1620. — Fru Birgitte Gyldenstierne Predbjørnsdatter (1595—1675), sl. Axel Urnes til Rygaard (1591—1626). — Fru Margrethe Grubbe Eilersdatter til Bækkeskov (1568—1654), sl. Knud Urnes til Aarsmarke (1564—1622). — Fru Karen Gyldenstierne Henriksdatter (1586—1654), sl. Godske Lindenovs til Lindersvold † 1612. — Fru Pernille Banner Andersdatter til Tybjerggaard (1578—1655), sl. Esge Krafes til Assendrup † 1627. — Fru Birgitte Mylting Claudsdatter, sl. Emike Sparres til Jonstrup. — Fru Berte Vind Jacobsdatter, sl. Otte Termoes til Ottestrup † 1640. — Fru Lene Rud Knudsdatter til Vedby (1594—1672), den sidste af Slægten, sl. Jørgen

Grubbes til Tostrup (1584—1640). — Fru Birgitte Thott Christensdatter, den lærde (1610—62), sl. Otte Gøyes til Tureby (1604—42). — Fru Lene Barnekow Christensdatter til Tølløse (1603—58), sl. Tønne Friises til Hesselager (1584—1642). — Fru Birgitte Grubbe Eilersdatter til Sne-
dinge (1572—1636, altsaa længe før Begravelsen), sl. Alexander Rabe von Pappenheims (1563—1631). — Fru Berete Mund Clausdatter † 1650, sl. Mogens Paxes til Thorup (1577—1642). — Fru Lisbet Beck Sivertsdatter til Taagerød † 1653, sl. Tage Andersen Thotts til Sierkjø-
bing. — Fru Ide Daa Clausdatter (1622—68), sl. Christen Holcks til Lundby (1612—44). — Fru Sofie Rantzau Frandsdatter (1591—1675), sl. Mogens Gyldenstiernes til Søholm † 1639. — Fru Ingeborg Arenfeldt Hansdatter til Palsgaard (1594—1656), sl. Ernst Normanns til Selsø (1579—1645). — Fru Edel Urne Johansdatter til Rønnebæks-
holm † 1653, sl. Pros Munds til Grevensvænge † 1644. — Fru Karen Krabbe Tagesdatter (1597—1662), sl. Holger Rosenkrantzes den Rige til Vemmetofte m. m. (1568—1647). — Fru Marie Ulfeldt Jacobsdatter (1619—94), sl. Hr. Axel Arenfeldts til Basnæs (1590—1641). — Fru Abel Sandberg Ulriksdatter † 1695, sl. Melchior Oldelands til Uggerslevgaard † 1648. — Fru Anne Lunge Jørgensdat-
ter (1610—52), sl. Hr. Just Høegs til Gjorslev (1584—1646).

F y e n:

Fru Anne Brockenhuus Lauridsdatter (1575—1658), sl. Henning Walkendorffs til Glorup † 1626. — Fru Anne Brahe Axelsdatter til Elved, sl. Eiler Quitzows til Sand-
ager, Lykkesholm og Quitzowsholm (1565—1640). — Fru Elline Marsvin Jørgensdatter (1572—1649), sl. Knud Ruds til Sandholt og Rudbjerggaard (1556—1611). — Fru Else-
bet Ulfeldt Jacobsdatter (1609—1676), sl. Jesper Friises til Ørbæklunde (1593—1643). — Fru Lisbet Sofie Rant-
zau Breidesdatter til Hindemae (1587—1652), sl. Hans Lindenovs til Gaunø (1573—1642). — Fru Ingeborg Gyl-
denstjerne Henriksdatter † 1650, sl. Hans Oldelands til

Trellerup (1574—1641). — Fru Margrethe Norby Lauridsdatter † 1658, sl. Tønne Billes til Billeskov (1584—1644). — Fru Anne Friis Jørgensdatter (1587—1657), sl. Laurids Lindenovs til Oregaard † 1635. — Fru Lisbet Korff Johansdatter, sl. Torben Gabrielsen Akeleyes til Fielemose † 1644. — Fru Ellen Gøye Henriksdatter (1603—1656), sl. Mourids von Ascherslebens til Jerstrup (1596—1641). — Fru Christine Lützw Hartvigsdatter (1615—1693), sl. Knud Ulfeldts til Hverringe (1600—1644).

L a a l a n d.

Fru Lisbet Lunge Jørgensdatter (1610—1659), sl. Hr. Palle Rosenkrantzes til Krenkerup (1587—1642). — Fru Øllegaard Pentz, sl. Hartvig Passows. — Fru Anne Sparre Villumsdatter (1579—1653), sl. Laurids Grubbes til Gammelgaard (1561—1639). — Fru Helvig Rosenkrantz Jacobsdatter (1601—72), sl. Borkvard Ruds til Sæbyholm (1592—1647), sidste Mand af Slægten. — Fru Karen Daa Jørgensdatter til Dansted † 1665, sl. Claus Porses til Øllingsø † 1617.

L a n g e l a n d:

Fru Dorethe Abildgaard Eggertsdatter (1597—1655), sl. Stig Porses til Skovgaard.

S k a a n e:

Fru Anne Basse Eriksdatter † 1649 som den sidste af Slægten, sl. Corfits Thotts til Sanderup † 1616. — Fru Anne Beck Jacobsdatter (1607—97), sl. Christian Bülow's til Ingelstad (1607—43). — Fru Karen Munk Fransdatter, sl. Patrick Dunbars til Spannerup † 1646. — Fru Ingeborg Parsberg Nielsdatter (1582—1655), sl. Claus Billes til Vandaas (1574—1647). — Fru Helle Urup Jørgensdatter † 1674, sl. Ulf Grips til Birkebjerg (1579—1644). — Fru Anne Thott Eriksdatter, sl. Frands Brockenhuuses til Voßlerslev (1570—1616). — Fru Ide Skeel Ottensdatter, sl. Frederik Rantsaus til Krapperup (1590—1645). — Fru Lene Daa Jørgensdatter † 1649, sl. Jens Bondes til Stensholm

(1577—1642). — Fru Ingeborg Ulfstand Holgersdatter til Gundestrup og Bosø Kloster (1598—1652), sl. Jørgen Vinds (1593—1644). — Fru Anne Ramel Henriksdatter † 1661, sl. Malte Juuls til Gjessinggaard (1594—1648). — Fru Anne Ulfstand Axelsdatter til Axelvold, sl. Frederik Belows til Spøttrup (1619—48). — Fru Karen Lykke Hansdatter til Snellerød † 1665, sl. Gabriel Kruses til Engestofte † 1644.¹⁾

Ogsaa samtlige Biskopper i Danmark, som vare Dr. Erik Monrad i Ribe, Dr. Jacob Mathiesen i Aarhus, Mag. Anders Andersen i Aalborg, Mag. Frands Rosenberg i Viborg, Dr. Jesper Brochmand i Sjælland, Dr. Hans Michel-

¹⁾ Det er et anseeligt Antal af danske Adelsmænd og Adelsfruer, der er mødt frem til Begravelsen og faa Dage efter til Kroningen. Naar de medindbudne Jomfruer medregnes, kan der næppe være mødt mindre end 600 Adelspersoner, flest Kvinder. Alle dalevende, ialfald alle nulevende, Slægter sees at være repræsenterede. Der var af nulevende Slægter indbudt 25 Kaas'er, 17 Bille'r, 15 Rosenkrantz'er, 14 Krabbe'r, 11 Høeg'er, 11 Gyldestierne'r, 9 Grubbe'r, 6 Skeel'er, 6 Rantzau'er, 6 Brockenhuus'er, 5 Juel'er, 5 Juul'er, 5 Arenfeldt'er, 5 Brahe'er, 4 Sehested'er, 4 Thoff'er, 3 Vind'er, 3 Gersdorf'er, 3 Holck'er, 3 Buchwald'er, 2 Bülow'er, 2 Reedtz'er, 2 Harboe'r, 2 Beck'er, 2 Ramel'er, 2 Huitfeldt'er, 2 Walkendorf'er, 1 Bildt, 1 Ahlefeldt, 1 Trolle, 1 Galting, 1 Vibe og 1 Barnekow. Af de nu uddøde Slægter var følgende repræsenterede: Friis med 15 Medlemmer, Lange med 14, Ulfeldt med 13, Urne med 12, Kruse med 10, Lykke, Parsberg og Lindenov hver med 9, Dyre med 8, Mormand og Skade med 7, Lunov, Rodsteen og Akeleye hver med 6, Steensen, Seefeld og Krag hver med 5, Hvas, Povisk, Munk, Marsvin og Skram hver med 4, Gøye, Urup, Ulfstand, Pors, Vognsen, Skinkel og Quitzow hver med 3, Krafse, Due, Gjedde, Gagge, Banner, Basse, Orning, Rostrup, Blik, Budde og Oldeland hver med 2, Staverskov, Bryske, Brok, Linderot, Abildgaard, Hartvigsen, Sparre, Mund, Maaneskjold, Stygge, Vestenie, Høcken, Galde, Navl, Galt, Worm, Breide, Brun, Bild, Laxmand, Grabow, Bredow, Pax, Lunge, von der Kuhla, Paslick, Nettelhorst, Rothkvick, Podebusk, Schult, Sested, Sinklar, Hardenberg, von Ahnen, Falk, Sparre, Snabe, Maccabæus, Gyng, Rud, Gaas, von Aschersleben, von Deden, von Papenheim og Rensberg hver med 1.

sen i Fyen og Dr. Peder Winstrup i Skaane, fik den 2. Okt. fra Flensborg kongelig Befaling om at møde den 18. Novbr. paa Kjøbenhavns Slot tilligemed Lektorer og Professorer fra Roskilde, Lund og Odense. Saa snart Klokkerne ringede, skulde de ledsage Kongens Lig til Vor Frue Kirke. Biskopperne anmodedes tillige om at sørge for, at Provsterne og Præsterne i deres Stifter kom tilstede, dog at Tjenesten i deres Kirker ikke forsømt, og at der i alle Landets Kirker paa Begravelsesdagen blev ringet med Klokkerne fra Kl. 10 til Kl. 2. Domkapitlerne fik særlige kongelige Breve om at møde ved Begravelsen, Universitetet om at møde med Studenterne i Kommunitetet.

Efter at Kansleren Christen Thomesen havde forhandlet derom med Hofprædikanten Dr. Laurids Jacobsen, udgik der den 8. Oktbr. fra Flensborg, hvor den nyvalgte Konge endnu opholdt sig, Befaling til alle Biskopperne i Danmark og Norge, hvor Mag. Henning Stockflet var Biskop i Oslo, Mag. Thomes Cortessen i Stavanger, Mag. Ludvig Munthe i Bergen og Mag. Erik Bredal i Trondhjem, om, at der i alle Kirker paa Begravelsesdagen skulde prædikes over 1. Paral. (Første Krønikernes Bog), Kap. 29, Vers 26: »David Iszai Søn vaar Konge offuer all Israell, men tiiden, som hand vaar Konge offuer Israell, er 40 Aar, och hand døde i en god Alder, mæt aff Dage, Viisdom och ære, och Salomon, hans søn, bleff Konge i hans Sted.« Denne Tekst skulde forklares, og der skulde derhos alvorlig gjøres Bøn til den Almægtigste Gud, at han fremdeles vilde tage Kongens Rig og Lande i sin faderlige Beskyttelse og Beskærmelse og velsigne den nuværende Regjering og befale dem i Naade til bestandig Rolighed og Velstand.

Imidlertid var Kongen paa sin Reise til Kjøbenhavn naaet til Haderslev, hvorfra der den 29. Oktbr. udgik Befaling til Lensmændene om at sørge for, at de fyrstelige Personer, som formodedes at ville komme til Danmark til Begravelsen og Kroningen, med deres medhavende

Folk og Heste blev desfrayerede og friholdte. Disse Lensmænd, hvis Len laa paa de to Veie til Kjøbenhavn over Assens og Vordingborg, var Hr. Jørgen Brahe paa Hagenskov, Hr. Mogens Kaas paa Nyborg, Ventzel Rotthkirck paa Korsør, Jørgen Seefeld paa Ringstedkloster, Niels Trolle paa Roskildegaard, Hr. Frederik Reedtz paa Vordingborg, Sivert Urne paa Tryggevælde og Oluf Rosenkrantz paa Kjøbenhavns Slot.

De fremmede Fyrster ventedes dels over Laaland, dels over Fyen, over Laaland Dronningens Brødre, Hertugerne Christian Ludvig af Brunsvig-Lüneborg¹⁾ og Ernst August²⁾; den første skulde modtages og ledsages af Steen Bille, Herman Kaas og Peder Brockenhuus, den sidste af Claus Sehested, Erik Quitzow og Eiler Bille. De øvrige holstenske og slesvigske Hertuger ventedes over Assens. Hertug Frederik af Gottorp³⁾ skulde modtages og ledsages af Henning Walkendorff, Henning Pogwisch og Eiler Evert Banner, Hertug Philip af Glücksborg⁴⁾ af Henning Pogwisch, Hertug Hans⁵⁾ fra Eutin, Biskop af Lybæk, af Jobst Friedrich von Papenheim, Laurids Skinkel og Marcus Rodsteen, Hertug Joachim Ernst af Pløn⁶⁾ af Henrik Gyldenstjerne, Eiler Høeg og Predbjørn Ban-

1) Hertug Christian Ludvig af Celle, f. 25. Febr. 1622, † 15. Marts 1665.

2) Hertug Ernst August, f. 10. Nov. 1629, 1679 Hertug og 1692 Kurfyrste af Hannover, † 28. Jan. 1698, Stamfader til det senere engelske Kongehus og til den hannoveranske Kongefamilie.

3) Hertug Frederik III af Holsten-Gottorp, f. 22. Dec. 1597, som ved Forliget 2. Maj 1658 fik Suveræniteten over den gottorpske Andel af Slesvig og Femern, † 10. August 1659.

4) Hertug Philip af Glücksborg, f. 15. Marts 1584, fik ved Delingen 1622 Glücksborg, † 27. Sept. 1663.

5) Hertug Hans af Holsten-Gottorp, f. 18. Marts 1606, † 18. Febr. 1655.

6) Hertug Joachim Ernst af Pløn, f. 29. Aug. 1595, fik ved Delingen 1622 Pløn, † 5. Okt. 1671. Han kom først den 19. Oktober til Kjøbenhavn tilligemed sin Gemalinde Dorothea Augusta af Holsten-Gottorp, f. 12. April 1602, † 31. Marts 1682. De var altsaa ikke med til Begravelsen, kun til Kroningen.

ner. Da Kongen var naaet til Antvorskov, fik han Underretning om, at hans Broder Christians Enke Magdalene Sibylle vilde komme til Begravelsen over Vordingborg, hvor Sivert Urne, Lave Beck og Jørgen Friis fik Befaling til at møde og ledsage hende til Kjøbenhavn, og da det faldt Kronens Bønder vanskeligt at befordre alle disse fyrstelige Personer gjennem Sjælland, fik baade Roskilde Kapitel og Universitetet den 9. Novbr. Breve om at tilholde deres Bønder og Tjenere under Roskilde og de andre Len til at befordre dem, hvilket ogsaa var skeet ved tidligere lignende Leiligheder, f. Ex. ved Kong Frederik den Andens Ligfærd.

I Kjøbenhavn havde Hoffet fra Foraaret 1648 havt travlt med at lave sig istand til Ligfærden. Navnlig skulde alle Hoffets Tjenere klædes i Sort. Allerede strax ved Kongens Død havde alle, der stod i Hoffets Tjeneste, baa-ret sorte Klæder, men de begyndte at slides, saa der maatte nye til. Der haves en Fortegnelse over, hvad der fra det kongelige Klædekammer blev udleveret til Kongens »Edelknaber«s Sørgeklædninger: Klede à 2 rixdr. 8½ all., Klede à 11 rixort 97½ all., engelsk bay 30 all., herrenn sargenn 30 all., silcke lidtzer 15 all., genueser thafft 55½ all., kappe knapper 18 doszin, thrøye knapper 40 doszin, silcke kappe lidtzer 10 lidtzer, vllmer dugh 37 all., silcke schrueff snorer 40 all., brede floret baandh 40 all., cannefas 30 all., balldauit 6 all., bommesie 12½ all., cordewaensch gehengh met frendtzer omkringh 10 støcker, dwelsh 10 all., silcke remme 47 doszin, brede silcke baandh 110 all., floer 50 all., fauer baandh 12 all., brede sørge baandh 45 all., sye och sticksilcke 1 lb., strixstrømper 10 par, hatter st. 2 rixdr. 10 støcker, thraedt 2 lb., guell wox 2 lb., store hegter 60 par.

»Schaweszenn« fik udleveret 8 Alen sort Flor og 20 Alen sort Cartech, siden igjen 259 Alen Cartech, 20 Alen Lampers og 4 Alen Cannefas, ti gamle Drabanter til deres Partisaner 15 Alen Taft, 15 Alen Silkebaand og 2¼ Lod Silke, to Opvartere i Sølvkammeret 10 Alen Klæde til

Sørgeklæder. Til Kongens Haandheste udleveredes 59½ Alen Klæde à 2¾ Rdlr., 90 Alen Lærred, 46 Alen Floretbaand, 200 Alen smalle dito, 16 Alen alm. Flor, 9 Lod Silke, 38 Lod Silkefrynser, 2 Pund sort Traad og 32 Alen simpel Klæde à 5 Sldr. Reiseskænken Claus Ohne fik en Sørgeklædning ligesom Biskop Jesper Brochmand og Latinskolens Rektor Jørgen Eilersøn (Hilarius), tre Drabant-Trommeslagere 15 Alen sort Rask til dermed at betække deres Trommer, tre Enspændere fik Sørgeklædninger, og saaledes blev det ved hele Sommeren efter en tiltagende Maalestok. Alene den 25. November anføres i Klædekammerregnskabet som udleveret 15,757 Alen Klæde af forskellige Sorter, 2665 Alen sort Taft, 1648 Alen Silkelidser, 158 Pund Sy- og Stiksilke, 778 Kappelidser, 4702½ Dusin forskellige Knapper, 5822½ »floer och lampfers«, 87 Par Silkestrømper, 965 Par strikkede Strømper, 18,541 Alen Baand, 1165 forskellige Hatte, 9356 Par Hægter, Penge til 4 Bøger Papir, 2 Klædebørster, 15 Pund Fiskeben, 14½ Pund 6 Lod Sølvkniplinger, Sølvthobin, Sølvfrynser, Sølvgalloner osv.

Ogsaa for de legemlige Fornødenheder maatte der sørges. Der haves en Regning over Glas, som Vinskænken Morten Sorgh efter Rigshofmesterens og Hofmarskal Adam Henrik Pentz's Ordre fik udleveret af Johan Thomsens Enke. Den lyder paa 753 store Rør- og Stangglas à 20 Sk., 3657 mellem Rør à 8 Sk., 1350 smaa Rør à 6 Sk., 292 smaa Stangglas à 10 Sk., 3000 store Pasglas à 3 Sk., 1860 smaa Pasglas à 2 Sk., 340 fine franske Spidsglas à 12 Sk., 300 Spidsglas à 10 Sk. og 360 Spidsglas à 8 Sk. Hele Regningens Beløb er 812 Rdl. 4 Mark.

Paa Roskildegaard blev der truffet Forberedelser til Kongens og Dronningens Ophold der paa deres Reise fra Flensborg til Kjøbenhavn. Lensmanden lod Kongens og Dronningens Gemakker male sort fra øverst til nederst¹⁾;

¹⁾ Maleren Hans Pedersen Koldings Regning i Lehnsregnskabet lyder saaledes: »Udi Kongens Gemach er anstrøgen en stor Frijsz, huorpaa klædet hænges, med olliefarffue, vindekaarme oc jernene anstrøgen med olliefarffue, neden vnder Klædet er

ogsaa Kleinsmed Hans Winckler, Claus Glarmester og Murmester Rasmus Lauritzen havde i samme Anledning Arbeide paa Kongsgaarden.

Den 6. November ankom Kongen og Dronningen til Roskilde og reiste strax videre til Vindingegaard, hvor de holdt et Middagstaffel, der ifølge Lensmandens Regnskab kostede 66 Rdl. 32 Sk. Strax efter Taffelet reiste de videre til Kjøbenhavn.

I Midten af November ankom de fyrstelige Personer. Af Dronningens Brødre mødte kun den yngste, Hertug Ernst August¹⁾, medens den ældste, Hertug Christian Ludvig, sendte en særlig Repræsentant²⁾. Ligeledes udeblev Hertug Frederik af Gottorp, som ogsaa lod møde for sig af en særlig Afsending. Hertug Hans af Eutin³⁾ mødte personlig, Hertug Philip af Glücksborg havde sine to ældste Børn med, Frøken Marie Elisabeth⁴⁾ og Hertug

---

anstrøgen sort neder til jorden med sort lynfarffue, en skerm-bret, som staar mellem Kongens stoell och skorstenenn, sort med olliefarffue 6 Dall., vdi Kongens sengekammer lige paa den samme mannér en frijsz, vindekaarme, jernene med olliefarffue och neder vnder kledet sort til jorden 4 Dall., vdi Dronningens gemak er anstrøgen en stor Frisz sort med olliefarffue, 3 store vindekaarme med jernene sort med olliefarffue oc under kledet neder til jorden sort, en cantor, som mand gaar ind i gemachet, anstrøgen sort med olliefarffue 6 Dall., Summa 16 Dall.

- 1) Han ankom den 14. Novbr. med sine Kavalerer og de ham ledsagende danske Adelsmænd til Roskilde, hvor de laa Natten over og Dagen efter reiste til Kjøbenhavn. Efter Marskallen Steen Billes Kvittering medgik til 2 Maaltider 63 Rdl. 4 Sk.
- 2) Han ankom den 16. Novbr. med de danske Adelsmænd, der var afsendte til Hertug Christian Augusts Modtagelse, til Roskilde, laa der Natten over og reiste anden Dagen til Kjøbenhavn. Efter Marskallen Claus Sehesteds Kvittering medgik til 2 Maaltider 44 Rdl. 6 Sk.
- 3) Han ankom den 17. Novbr. med de ham ledsagende danske Adelsmænd til Roskilde, laa der Natten over og reiste Dagen efter til Kjøbenhavn, saa han lige naaede at komme med til Begravelsen. Efter Marskallen Henrik Podebusks Kvittering medgik der til deres Bispisning 67 Rdl. 2 Sk.
- 4) Hun var født 28. Mai 1628 og døde 27. Mai 1664 som Markgrevinde af Brandenburg-Culmbach. Hendes Sønnedatter var Dronning Sophie Magdalene, Kong Christian den Sjettes Gemalinde.

Frands Philip¹⁾, endvidere en Frøken af Sønderborg. Desuden ankom der særlige Afsendinge fra Greven af Oldenburg²⁾ og fra Stæderne Dantzig og Hamborg³⁾. Hertug Joachim Ernst af Pløn naaede ikke at komme med til Begravelsen; han kom først den 19. Oktober til Kjøbenhavn.

De fyrstelige Personer boede paa Kjøbenhavns Slot, Gesandterne ude i Byen, den dantzigske hos Jacob Timmermann, som drev et finere Gæstgiveri, hvor hyppig fremmede Afsendinge boede.⁴⁾

¹⁾ Han var født 20. Mai 1626 og druknede 3. Aug. 1651 i Frankrig.

²⁾ Greve Anthon Günther, der døde 9. Juni 1667, 84 Aar gammel, som sidste Greve af Oldenburg, hvorefter Grevskaberne Oldenburg og Delmenhorst tilfaldt Kong Frederik III.

³⁾ De dantzigske og hamborgske Afsendinge synes først at være ankomne til Kroningen.

⁴⁾ I Hofapotheker Samuel Meyers Regnskaber findes nogle kuriøse Poster fra Dagene nærmest efter den 12. Novbr., der tjener til Oplysning om den ualmindelige Slikvornhed i de Tider. Det hedder: 13. Nov. Frøkenen af Glücksborg 2 Pund Sukker og 1 Pund Mandier. — 15. Nov. Dronningens Broder Hertugen af Lüneborgs Sovekammer 6 Pd. Konfekt, Hertugen af Lüneborgs Raad og Officerer 10 Skaale Konfekt 7½ Pd., Sukker i Vin 3 Pd., Kardemomme 2 Lod, Maces (?) 2 Lod, Hertugen af Lüneborg 1 Æske Marmelade 3 Pd. — 16. Nov. Hertugen af Lüneborg 4½ Pd. Sukker, ½ Lod Safran, ½ Lod Muskatbl., 4 Lod Cardem., Hertugen af Lüneborgs Folk 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Hertugen af Glücksborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Hertugen af Lüneborgs Officerer 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Frøkenen af Glücksborg 1 Pd. Sukker. — 17. Nov. Hertug Hans af Eutins Sovekammer 8 Pd. Konfekt, Gesandten fra Gottorps Sovekammer 6 Pd. Konfekt, Gesandten fra Holstens Sovekammer 6 Pd. Konfekt, Greven af Oldenburgs Gesandters Sovekammer 6 Pd. Konfekt, Hertugen af Pløns Sovekammer 6 Pd. Konfekt, Hertugen af Lüneborgs Raad 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Hertug Frantz Philip af Glücksborg 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., 3½ Pd. hvid Kandis, 4½ Pd. Topsukker, Kardem. 2 Lod, Muskatbl. 2 Lod, Hertugen af Glücksborg 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Sukker i Vin 8 Pd., Kandissukker 4 Pd., Hertugen af Lüneborgs Hovmester 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Gesandten fra Lüneborg 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Hertugen af Lüneborg 8 Skaale Konfekt, 6 Pd., Sukker til sød Vin nu og da 20 Pd. — 18. Nov. Hertugen af Lüneborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd.,

Til Begravelsen var der truffet omfattende Forberedelser. Den skete med samme Pragt som Kong Frederik den Andens i Roskilde, og det samme Ceremoniel blev fulgt, men Følgets Størrelse var endnu anseeligere end 1588. Vor Frue Kirke var allevegne behængt med sort Klæde, navnlig Koret og Korgulvet, og derfra var der lagt en sort Løber lige til Kirkedøren. Tidlig om Morgen blev der ringet med alle Byens Kirkeklokker, lige til det kongelige Lig var bragt til Kirken. Paa hele Veien fra Slottet over Amagertorv stod den hvervede Soldateske og Borgervæbningen opstillet, Trommerne var betrukne med sort Klæde og Fanerne behængte med sort Flor. Under hele Processionen rørtes Trommerne.

I samme Øieblik som det kongelige Lig blev løftet fra Katafalken, begyndte Processionen. Allerforrest gik 264 Skoledrenge fra Latinskolen to og to i lange sorte Kapper med deres Lærere, derefter Studenterne, Præsterne og Provsterne, Professorerne fra Universitetet, deriblandt Dr. Fabricius¹⁾ og Dr. Janus²⁾ samt den nye tyske Hofprædikant Bremer³⁾, saa kom Hoftjenerskabet, fulgt af

---

Fyrsten af Glücksborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Gesandten fra Gottorp 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Gesandten fra Lüneborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., om Aftenen Hertugen af Gottorps Gesandt 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Hertug Hans af Eutin 18 Skaale Konfekt, 13½ Pd., Hertugen af Glücksborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Hertugen af Lüneborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Gesandten fra Oldenburg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Gesandten fra Lüneborg 10 Skaale Konfekt, 7½ Pd., Hertugen af Glücksborg 2 Pd. Sukker Kandis, Frøkenen af Glücksborg 1 Pd. Citronmorceller, Kammertjeneren i hans Kammers til nogle Fremmede 4 Pd. Konfekt, i Kjøkkenskriverens Kammer til Fremmede 8 Pd. Konfekt og 4 Pd. Sukker, og saaledes fortsættes der adskillige Dage efter Begravelsen.

- 1) Jacob Fabricius, f. 28. Aug. 1576 i Rostok, først Livlæge ved det meklenborgske Hof, siden hos Christian IV, gjorde efter en Samtidigs Beretning »sine Sager slet«, † 14. Aug. 1652.
- 2) Jacob Janus, f. i Luben i Lausitz, 1619 Livmedicus hos Kurfyrstinde Hedevig af Sachsen, 1642 hos Christian IV, 1650 Medicus i Viborg.
- 3) Johan Bremer, f. 1616 i Lybæk, 1642 Diaconus i Flensborg, 1648 tysk Hofprædikant, † 25. Dec. 1670.

2 Sølvhærpaukister og 18 Trompetere med florumvundne Instrumenter.

Derefter fulgte i følgende Orden først alle Adelsmændene og Kammerjunkerne, førte af de to Marskaller Adam Henrich von Pentz og Jasper von Øertzen. Ved Siderne af denne Del af Toget blev der baaret over 200 brændende Voksfakler.

Det store Fanetog, ganske som ved Kong Frederik den Andens Ligfærd i Roskilde. Fanerne bares i følgende Orden: Blodfanen, baaren af Herr Axel Urup, Delmenhorsts, Oldenborgs, Stormarns, Ditmarskens, Slesvigs, Islands, de Gothers og Venders, Cimbriens, den blaa Fane med de tre gyldne Kroner Norges og Danmarks.¹⁾ Alle Fanerne bares af en Adelsmand, ledsaget af en, Blodfanen af to Adelsmænd. Efter hver Fane førtes en sortbehængt Hest med Sølv-Vaabentegnet i Panden, og paa begge Siderne gik to Adelsmænd. Tilsidst kom Hovedfanen med Rigsvaabnet, baaren af en Adelsmand og ledsaget af to Adelsmænd.

Kongens Staldmester Arent von der Kuhla red i en stærkt forgyldt Rustning med aabent Visir, bærende en rød, guldbroderet Fane, paa en overmaade skøn abildgraa Hingst, hvis Sadel og Tømme var klædt med rødt, guldbroderet Fløil, Manken og Halen behængt med Roser af Sølvbaand. Han holdt et forgyldt blottet Sværd støttet til Knæet med nedadvendt Spids i højre Haand, og ved Hestens Sider gik den nye Konges Livknægt og en Staldknægt.

Sørgefanen, baaren af en Adelsmand, fulgt af en af to Adelsmænd ført Sørgehest, behængt til Jorden med et sort Fløilsdækken, hvorpaa der var broderet et stort

¹⁾ Øsels, Gullands og Holstens Fane saas ikke, da Øerne i Mellemtiden vare afstaaede til Sverige, og den holstenske udeblev paa Grund af en i sidste Øieblik forefalden Etikettestrud mellem Hertugen af Gottorps og Hertugen af Brunsvigs Afsendinge, idet Gottorperne ikke vilde gaa bag efter, men prætenderede at gaa foran Brunsvigerne.

Sølvkors, og en Skare Drabanter i lange Sørgekapper med nedadvendte sortbehængte Hellebarder.

Elefantordenen i blaat Baand blev baaren paa en Pude, Rigsæblet af Rigsadmiralen, Sværdet af Rigmarskallen i en med Flor helt overtrukken, gylden Skede paa høire Skulder, det gyldne, florumvundne Scepter af Kongens Kansler, Kronen paa en rød florumvunden Fløilspude af Righshofmesteren, ledsagede af en Skare unge Adelsmænd, der hver bar en brændende Fakkell.

Den kongelige Kiste, bedækket med et sort Fløilstæppe, hvorpaa der var broderet et stort Sølvkors, baaren af 32 Adelsmænd under en Fløilshimmel, ligeledes baaren af Adelsmænd. Ved Siderne gik endnu mange flere Adelsmænd og Drabanter, alle i Sørgeklæder.

Umiddelbart efter Kisten gik Kongen i en lang Sørgekappe med to Marskaller foran og Chefen for Garden, en Kammerjunker og en Gardeløjtnant bagefter.

Lige efter Kongen kom Hertug Hans med den brunsvigske Afsending ved sin Side.

Hertug Ernst August af Brunsvig og Prins Frands Philip af Glücksborg, Statholder Greve Rantzau¹⁾, den oldenborgske Afsending, Rigsraaderne i Aldersorden, de holstenske Landraader, de fyrstelige Personers Kavallerer, Kansler Reinking²⁾, Ministerresident Tancke³⁾ og Kammersekretær Lente⁴⁾.

Dronning Sophie Amalie i dyb Sorg tilfods, ledsaget

¹⁾ Rigs greve Christian Rantzau til Breitenburg, f. 2. Maj 1614, 1648 Statholder i Holsten og Slesvig, 1661 Præsident i Statskollegiet og Overstatholder, † 8. Nov. 1663.

²⁾ Dietrich Reinking, f. 10. Marts 1590 i Windau i Kurland, 1627 keiserlig Pfalzgreve, 1632 meklenborgsk Kansler, 1636 Kansler hos Hertug Frederik, da han var Ærkebiskop af Bremen, 1648 Kansler i Glückstadt, 1650 Overappellationspræsident i Pinneberg, † 15. Dec. 1664.

³⁾ Martin Tancke, 1638 Resident i Haag, 1643 optaget i Adelsstanden.

⁴⁾ Theodor Lente, f. 16. Marts 1605 i Osnabrück, 1637 Kammersekretær hos Hertug Frederik, 1660 tydsk Kansler, † 20. Nov. 1668.

af Rigskansler Christoffer Urne og Norges Statholder Hannibal Sehested, foran Dronningen gik to Marskaller,, efter hende Prinsesse Magdalene Sibylle, ledsaget af to Rigsraader, en Frøken af Sønderborg og Frøken Marie Elisabeth af Glücksborg, førte af en Adelsmand, og Kongens fem Døtre, hver førte af en Adelsmand, Hoffets Damer og alle adelige Damer, førte af to Marskaller og fulgte af nogle Drabanter.

Processionen sluttedes af Københavns Borgmester og Raad med Sekretærer og Betjente af tyske Kancelli.

Da hele Følget havde faaet Plads inde i Vor Frue Kirke, hvor Kongens Kiste var hensat foran Altret, blev der først afsunget nogle Søragesalmer, hvorpaa Sjællands Biskop holdt en latinsk Mindetale og Hofprædikant Laurids Jacobsen en dansk Ligprædiken¹⁾. Efter endt Gudstjenesten blev der, idet Kongen forlod Kirken, affyret tolv Skud med de ved Kirken staaende Kanoner og samtidig fyret med alle Kanonerne paa Voldene og Skibene, derefter afgivet Salver af Borgerskabet.

Hele Højtideligheden varede til Kl. 8, og da det imidlertid var blevet glat paa Gaderne, foregik Processionen tilbage til Slottet ikke i videre god Orden. Kongen og Dronningen, Prinsesserne og alle Damerne maatte kjøre fra Kirken i Kareter.²⁾

¹⁾ Begge Talerne udkom 1649 i Trykken.

²⁾ Om de fyrstelige Personers og Gesandters Tilbagereise efter Begravelsen og Kroningen indeholder Roskilde Lens Regnskaber nærmere Efterretninger. Den 29. November ankom Hertug Joachim Ernst af Pløen med sin Gemalinde, ledsaget af Marskallen Henrik Gyldenstjerne, Hertug Christian af Lüneborgs Gesandt med Marskallen Erik Grubbe og Hertugen af Gottorps 2 Gesandter med Marskallen Otte Skade. De laa alle Natten over i Roskilde og reiste Dagen efter til Ringsted. De fik hver 2 Maaltider, der kostede 76 Rdl. 8 Sk., 38 Rdl. 2 Ort 8 Sk. og 51 Rdl. 1 Ort. Dagen efter, den 30. November, ankom Greven af Oldenborgs Gesandt og Hertug Hans af Pløen, som ligeledes overnattede i Roskilde og Dagen efter reiste til Ringsted. De fik ogsaa hver 2 Maaltider, der kostede 47 Rdl. 20 Sk. og 81 Rdl. Hertug Ernst August reiste først den 20. December, og hans Ophold i Roskilde kostede 57 Rdl. 1 Ort.

Kongens Lig blev i syv Aar staaende i Vor Frue Kirke. Først i Oktober 1655 fik Righofmesteren og Kongens Kansler af Kongen Befaling til uden Ceremonier at nedsætte hans Faders og hans Broders, den udvalgte Tronfølgers Lig i Roskilde Domkirke. De skulde selv begge være tilstede ved Akten, ved hvilken Kongen selv ikke vilde være nærværende. Begge de kongelige Lig bleve da nedsatte i den midterste Hvælving i det af Kong Christian den Fjerde selv byggede Kapel, hvor hans Dronnings, Anna Catharinas jordiske Levninger havde staaet siden 1642. De tre Kister tilligemed Kong Frederik den Tredies og Dronning Anna Sophies blev 1866 optagne af de hvælvede Kælderrum og hensatte i St. Birgittes Kapel og nordvestre Vaabenhus til Istandsættelse. De var alle i de forløbne to Aarhundreder blevne mere eller mindre brøstfældige, navnlig Christian den Fjerdes, af hvis rige Sølvbesætning adskillige Dele vare bortstjaalne. Efter Istandsættelsen fik de deres Plads i Kapellet, hvis male- riske Udsmykning da var endt. 1898 blev ogsaa Thorvaldsens Bronzestatue af Christian den Fjerde, som oprindeligt havde været bestemt til at staa paa et Mausolæum over Kongen i Kapellet, men i mange Aar havde staaet ved Rosenborg Slot, siden i Kunstmuseet, opstillet ved dettes Syd væg efter endt Restauration.
